

О.В. Волошина,

Н.Є. Дмитренко

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ

Висвітлено проблему підготовки майбутніх учителів іноземної мови до роботи в інклюзивних класах. Вивчено та проаналізовано нормативні документи щодо організації інклюзивної освіти в українській загальноосвітній школі, з'ясовано роль учителя у процесі запровадження інклюзії. Досліджено, що теоретичною і методологічною основою підготовки майбутнього вчителя іноземної мови є аксіологічний, антропологічний, цілісний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, диференційований, компетентнісний підходи. Визначено педагогічні умови формування і охарактеризовано високий рівень інклюзивної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови. Розглянуто контекстну технологію як провідну у формуванні інклюзивної компетентності та запропоновано методи і прийоми роботи вчителя іноземної мови в інклюзивному класі.

Ключові слова: *інклюзивна компетентність, підготовка майбутніх учителів іноземної мови, інклюзивна освіта, рівень інклюзивної компетентності.*

О. В. Волошина, Н. Е. Дмитренко

Подготовка будущих учителей иностранного языка к работе в инклюзивных классах. Освещена проблема подготовки будущих учителей иностранного языка к работе в инклюзивных классах. Изучены и проанализированы нормативные документы по организации инклюзивного образования в украинской общеобразовательной школе, выяснена роль учителя в процессе внедрения инклюзии. Доказано, что теоретической и методологической основой подготовки будущего учителя иностранного языка стали аксиологический, антропологический, целостный, личностно-ориентированный, деятельностный, дифференцированный, компетентностный подходы. Определены педагогические условия формирования и охарактеризован высокий уровень инклюзивной компетентности будущего учителя иностранного языка. Рассмотрено контекстную технологию как ведущую в формировании инклюзивной компетентности и предложены методы и приемы работы учителя иностранного языка в инклюзивном классе.

Ключевые слова: *инклюзивная компетентность, подготовка будущих учителей иностранного языка, инклюзивный образование, уровень инклюзивной компетентности.*

O. V. Voloshyna, N. Y. Dmitrenko

Training of prospective teachers of foreign language to work in inclusive classes. The article deals with the problem of training of prospective teachers of foreign language to work in inclusive classes. The authors study and analyze normative documents concerning inclusive education in Ukrainian secondary school and point out the role of the teacher in the process of implementation of inclusion. It is investigated that the theoretical and methodological basis of training of prospective teachers of foreign languages are axiological, anthropological, holistic, student-centered, activities-based, differentiated, competency-based approaches. In the article the pedagogical conditions of formation and the high level of inclusive competence of prospective teachers of foreign language are cleared up. The researchers consider the contextual technology as a key one in formation of inclusive competence. The specific features of studying course «Methods of English Teaching in Inclusive Classes» are analyzed. The authors discuss the issue of methodological principles and propose methods, forms and techniques of teaching of foreign language in inclusive classes. The particular attention is paid to maintaining

interdisciplinary connections in the process of training of prospective teachers of foreign language to work in inclusive classes.

Key words: *inclusive competence, training of prospective teachers of foreign language, inclusive education, level of inclusive competence.*

Демократичні зміни в Україні, процес її входження у світове співтовариство зумовили зміну ставлення суспільства до проблем людей з обмеженими можливостями здоров'я, призвели до усвідомлення необхідності їх більш широкої інтеграції в соціум. У шкільній освіті це втілювалося у розробці концептуальних положень, що створюють умови для забезпечення рівності в засвоєнні дітьми з обмеженими можливостями здоров'я різних ступенів освітнього стандарту. Підхід «школа для всіх» викладений у Саламанській декларації, яка була прийнята у 1994 році 92 країнами. У документі пріоритетним завданням освітньої політики проголошено створення спільного навчання дітей з особливими потребами зі здоровими дітьми.

У цей час у світовій освітній практиці на зміну терміна «інтеграція» (об'єднання в одне ціле) приходять термін «інклюзія» (Д. Агнес, Т. Бут, М. Кінг-Сірс, Т. Мітлер, Д. Роза). Якщо інтеграція передбачає адаптацію дитини до вимог системи, то інклюзія полягає в адаптації системи до потреб дитини.

У Концепції розвитку інклюзивної освіти зазначено, що інклюзивне навчання – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей. У цьому документі вказується, що інклюзивна освіта в Україні має запроваджуватися, починаючи з дошкільних навчальних закладів, де провідною є виховна діяльність [5].

У зв'язку з активізацією процесу впровадження інтегрованої та інклюзивної освіти Кабінет Міністрів України 15 серпня 2011 р. прийняв

постанову «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах». Також доповнено Класифікатор професій новою посадою – асистент учителя інклюзивного навчання (наказ Держспоживстандарту від 28 липня 2010 р. № 327), розроблена кваліфікаційна характеристика і основні функціональні обов'язки соціального педагога в умовах інклюзивної освіти, визначено функції і повноваження фахівців психологічної служби у контексті забезпечення психологічного і соціального супроводу всіх учасників навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання. 1 жовтня 2015 р. у Класифікаторі професій з'явилася посада асистента вихователя дошкільного навчального закладу (наказ Мінекономрозвитку від 2 вересня 2015 р. № 1084).

Широке впровадження ідей інтеграції та інклюзії в загальноосвітній школи України вимагає внесення змін у процес підготовки майбутніх учителів.

Інклюзивне навчання висуває нові вимоги до вчителя загальноосвітньої школи. Він повинен вміти: визначити пріоритетні корекційні, навчальні, виховні завдання, напрями їх реалізації; розробити індивідуальний корекційно-компенсаторний план роботи для кожної дитини з урахуванням нозологій; адаптувати навчальні плани, програмний матеріал, методи, форми навчання та виховання до індивідуальних освітніх потреб дітей; орієнтуватися на соціальний досвід, пізнавальні можливості кожної дитини; розробити різноманітні прийоми та засоби для сприяння загальному розвитку дітей; створювати умови для соціальної адаптації дітей з особливостями психофізичного розвитку та здорових дітей, набуття ними соціальних навичок.

Реалізація цієї стратегічної мети залежить від якості підготовки майбутнього педагога до виконання своїх професійних обов'язків. Тому однією з найактуальніших проблем сьогодення постає оновлення змісту, форм, методів, засобів і технологій навчання і виховання студентів ВНЗ з урахуванням тенденції освітньої інклюзії.

Дослідженням питань інклюзивного навчання та впровадження його в освітній простір займалися багато вчених: В. Бондар, Л. Даниленко, М. Деркач, Н. Дятленко, В. Засенко, Ю. Кавун, А. Колупаєва, Г. Кукуруза, Ю. Найда, Л. Петушкова, Ю. Рибачук, Т. Сак, В. Синьов, Н. Софій, О. Таранченко. Автори наголошують на винятковій важливості професійної діяльності педагогів, пов'язаної з інклюзивним спрямуванням навчання і виховання.

Мета статті полягає у розкритті значення та особливостей підготовки майбутніх учителів іноземної мови до роботи в умовах інклюзивної школи.

Сьогодні в усьому світі особлива увага приділяється цілеспрямованому пошуку найбільш ефективних стратегічних напрямків розвитку освіти.

Домінантною стає підготовка вчителя-вихователя, який спроможний вийти за межі власного навчального предмета, здійснювати міждисциплінарні зв'язки, усвідомлювати фахові знання в системі культури. Важливим є його вміння організувати навчальний процес як соціальну взаємодію, залучити особистісні ресурси учнів для вирішення завдань життєтворчості.

Реалізуючи гуманітарну природу своєї професії, вчитель як вихователь і організатор навчального процесу не обмежується оцінкою навченості учнів, а стимулює їхні особисті досягнення, не контролюючи, а поділяючи відповідальність за результати співпраці з ними.

У нашому суспільстві існують різні позиції стосовно проблеми інклюзивного навчання. Якщо батьківська громадськість виступає ініціатором інтегрованого навчання, визнає спільне навчання як потребу, то педагогічна громадськість більш стримана в ініціативах і визнає таку форму навчання як необхідність. Педагоги розуміють і визнають всю складність цього нового та нетрадиційного підходу в навчанні. Звідси змінюється характер і зміст основних напрямків роботи школи, наповнюється створенням атмосфери співробітництва та взаємодії всіх учасників педагогічного процесу (робота з педагогічними кадрами, учнями, батьками).

Як результат, правильно організоване спільне навчання змінює всіх: і батьків, і педагогів, і учнів.

Робота з педагогічною громадськістю є провідною ланкою у створенні інклюзивного навчання. Без створення союзу однодумців у школі реалізувати ідею спільного навчання виявиться проблематичним. Цьому повинна передувати підготовча робота з прийняття ідеї, створення адаптивного простору, а роз'яснення завдань спільного навчання всім педагогам школи, незалежно від того, в якому класі вони працюють, з формування позитивної суспільної думки, програмно-дидактичного забезпечення, підбору кадрів для цих класів.

Вважаємо, що для роботи в інклюзивному класі необхідно залучати досвідчених, творчих педагогів, схильних до дослідницької діяльності, врівноважених, з демократичним стилем керування. Авторитарні педагоги, як правило, ускладнюють процес інтеграції, це має більше негативних наслідків, ніж позитивних. Саме від ступеня усвідомлення вчителем ідеї спільного навчання, від глибини розуміння проблем дитини залежить успіх та розвиток такого учня. Педагог також потребує допомоги як у прийнятті такого вихованця, так і в розумінні навчальних проблем учня, у виборі педагогічних механізмів налагодження співробітництва з таким учнем.

Найбільш значущими напрямками роботи вчителя є формування досвіду соціально-оціночних стосунків, взаємодії та спілкування дітей з різними освітніми можливостями. Роль учителя полягає у тому, щоб не тільки самому навчитися приймати кожну дитину такою, якою вона є, навчитися визнавати її унікальність, цінність, неповторність, навчити цьому всіх школярів. Особливо важливим стає навчити інших приймати та взаємодіяти, надавати необхідну допомогу та підтримку, виявляти позитивне ставлення [2, с. 365].

Учням з особливостями психофізичного розвитку потрібно надавати допомогу в оволодінні загальними навчальними вміннями та навичками, способами навчальної діяльності. Позитивним результатом роботи може

вважатися той момент, при якому такі учні менше потребують індивідуальної допомоги. Ступінь самостійності дитини зростає, а її супровід зводиться до мінімальної допомоги та підтримки з боку всіх взаємодіючих структур. Результат же завжди індивідуальний і в кожному конкретному випадку залежить від потенційних можливостей учнів, які розвиваються в процесі виховання й навчання.

Водночас, інклюзивне навчання є креативним процесом, надає педагогові необмежені можливості для реалізації свого творчого потенціалу. Таке навчання, будучи новою формою, вимагає інших підходів, інтерактивних методів навчання, колективних форм роботи, що ґрунтуються на активній взаємодії всіх його учасників.

Теоретичною та методологічною основою для підготовки майбутнього вчителя іноземної мови до роботи в умовах інклюзивної освіти має бути аксіологічний, антропологічний, цілісний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, диференційований, компетентнісний підходи.

Аксіологічний підхід є методологічною основою, що визначає систему педагогічних поглядів, що ґрунтуються на розумінні та утвердженні цінності людського життя, її збереження і попередження негативного ставлення до дітей з особливими потребами. Він дозволяє визначити ціннісну позицію майбутнього вчителя і можливості її впливу на ціннісну позицію учня.

Антропологічний підхід дозволяє системно представити дані наук про людину як предмет інклюзивної освіти та враховувати їх при організації й здійсненні інклюзивної діяльності. До антропологічного кола наук, які можуть надати допомогу щодо інклюзивної діяльності, можна віднести анатомію, фізіологію і патологію людини, філософію, логіку, психологію та інші науки.

Цілісний підхід орієнтує на виокремлення в педагогічній системі інтегративних системоутворюючих зв'язків і відносин, вивчення та формування того, що в системі є сталим, а що змінним, що головним, а що другорядним. Передбачає з'ясування внеску окремих компонентів-процесів у

розвиток особистості як системного цілого. Цим він дуже тісно пов'язаний з особистісним підходом.

Особистісно орієнтований підхід передбачає врахування вікових і індивідуальних особливостей дітей, створення умов для їх особистісного становлення, сприяє розкриттю здібностей і можливостей, вихованню вольових якостей тощо.

Діяльнісний підхід є теоретико-методологічною стратегією і дозволяє вивчити зміст готовності майбутнього вчителя до роботи з учнями в умовах інклюзивної освіти, оптимізувати способи її формування й розвитку, визначити шляхи практичного вдосконалення.

Диференційований підхід у навчанні і вихованні – один із способів вирішення педагогічних завдань з урахуванням соціально-психологічних особливостей вихованців з особливими освітніми потребами. Він оптимізує навчально-виховну діяльність педагога, дозволяє визначати зміст та форми виховання не для кожного учня (що складно в умовах великої наповненості класів), а для певної категорії учнів.

Компетентнісний підхід педагога інклюзивної освіти представлений системою академічних, професійних і соціально-особистісних компетенцій, що визначають здатність і готовність до успішної реалізації професійно-педагогічної діяльності та досягнення освітніх результатів з урахуванням потреб усіх суб'єктів інклюзивного освітнього простору.

Виявлення і позначення комплексу компетенцій, що становлять компетентнісну модель педагога інклюзивної освіти, є орієнтиром у визначенні змісту освіти і підборі адекватних методів і прийомів роботи.

На нашу думку, педагогічними умовами, що сприяють успішному формуванню інклюзивної компетентності майбутніх вчителів іноземної мови у процесі професійної підготовки, є:

– застосування технологій контекстного навчання, що дозволяють формувати цілісну структуру професійної діяльності майбутніх вчителів іноземної мови в умовах інклюзивного навчання шляхом оптимального

поєднання репродуктивних і активних методів навчання і створення соціального контексту майбутньої діяльності;

- використання потенціалу змісту педагогічних дисциплін для формування позитивної мотивації до втілення інклюзивного навчання, здобуття знань про особливості розвитку, навчання і виховання різних категорій дітей з обмеженими можливостями і про специфіку професійної діяльності учителя загальноосвітньої школи в умовах інклюзивного навчання;

- включення у зміст навчання майбутніх учителів спецкурсів та спецсемініарів з методики навчання іноземних мов, спрямованих на засвоєння методів і способів реалізації конкретних дій в процесі інклюзивного навчання;

- забезпечення наступності етапів реалізації моделі формування інклюзивної компетентності майбутніх вчителів іноземної мови, розвиток і застосування сформованих ключових компетентностей у практичній діяльності студентів.

За результатами аналізу наукових джерел вважаємо, що високий рівень інклюзивної компетентності вчителя іноземної мови характеризується: високим ступенем усвідомлення важливості та потреб здійснення педагогічної діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища; розвиненими знаннями, уміннями та навичками, що є показниками когнітивного та діяльнісного критеріїв професійної компетентності вчителя іноземної мови; здатністю контролювати й оцінювати власну діяльність із подальшою її корекцією, проявляти творчість та ініціативу за різних умов навчання. Характерними ознаками високого рівня є також здатність обирати найбільш доцільний стиль спілкування з дітьми з особливостями психофізичного розвитку, володіння тактиками і прийомами впливу на школярів в умовах різних навчальних ситуацій, усвідомлення сильних і слабких сторін своїх дій. Учитель іноземної мови з цим рівнем професійної компетентності демонструє впевненість у собі, уміє поєднувати вимогливість

із демократичністю, що проявляється в наданні ініціативи і самостійності учням з особливостями психофізичного розвитку; здатний налагоджувати емоційний контакт, формувати відносини взаємної симпатії та довіри, виявляти доброзичливість і тактовність у стосунках з учнями з особливими освітніми потребами, для яких це особливо важливо під час формування в них мотивів до вивчення іноземної мови [3, с. 59].

Опанування інклюзивною компетентністю досягається шляхом забезпечення системності та послідовності у формуванні інклюзивної готовності майбутнього вчителя іноземної мови, умов досягнення ефекту «педагогічного резонансу» за допомогою варіативності організаційних форм, технологій і методів навчання, а також позакласної діяльності, які передбачають цілеспрямоване і комплексне формування академічних, професійних і соціально особистісних компетентностей, що становить основу інклюзивної готовності майбутніх фахівців.

На нашу думку, найбільш ефективною є контекстна технологія формування інклюзивної готовності, що передбачає використання можливостей навчальної діяльності (аудиторної та самостійної роботи), навчально-дослідницької та науково-дослідницької роботи, практичного навчання (педагогічні практики), а також позанавчальної діяльності майбутніх педагогів (участь в тренінгах, волонтерських загонах, інформаційних кампаніях). Така технологія передбачає трансформацію змісту майбутньої професійно-педагогічної діяльності в умовах інклюзивної освіти (зовнішній контекст) в зміст вищої педагогічної освіти, що відображено в змісті навчальних дисциплін, і формування внутрішнього контексту освіти – професійних і соціально особистісних компетенцій, які визначають інклюзивну готовність.

Основою формування інклюзивної готовності майбутніх вчителів іноземної мови є контекстні проблемні завдання і ситуації. Вони відображають проблеми взаємодії, спілкування, обміну соціальним досвідом суб'єктів інклюзивного освітнього простору, вирішення яких є засобом

формування комплексу академічних, професійних і соціально-особистісних компетенцій, що становлять інклюзивну готовність педагога. При цьому проблемний характер завдань і ситуацій забезпечується наявністю і суб'єктивним усвідомленням майбутнім педагогом протиріччя, яке потрібно розв'язати [1, с. 35].

Вважаємо, що необхідне змістове акцентування навчального матеріалу, який визначає ідеї, цінності та принципи інклюзивної освіти в предметних галузях всіх блоків навчальних дисциплін. Цю роботу необхідно проводити впродовж усього періоду підготовки майбутніх вчителів іноземної мови: як в процесі безпосереднього навчання в університеті, так і під час проходження педагогічної практики, проведення позанавчальних заходів.

Ми поділяємо думку, що ефективність роботи з дітьми, які мають комплексні розлади, залежить від компетентності і професіоналізму педагогів. Такий педагог повинен добре орієнтуватися практично в усіх галузях спеціальної педагогіки (олігофренопедагогіці, логопедії, тифло- й сурдопедагогіці) та спеціальній психології. Крім того, він повинен бути досить добре обізнаним в окремих питаннях медичних дисциплін. Ці умови є запорукою успіху в контексті інтегрального підходу до навчання дітей цієї категорії, основою глибокого розуміння їхніх особливостей, важливого для розробки варіативних моделей індивідуальних корекційних програм [3, с. 89].

Вважаємо, за доцільне запровадити у навчально-виховному процесі педагогічних ВНЗ вивчення дисципліни «Методика викладання іноземної мови дітям з особливими потребами» для дисципліни вирішувалася би проблема вибору педагогічної технології навчання іноземної мови дітей з обмеженими можливостями. Наведемо декілька питань, які доцільно винести для обговорення:

- 1) специфіка мовленнєвого розвитку та оволодіння мовою дітьми з обмеженими можливостями (здатність сприймати обмежений обсяг інформації, особливо вербальної; своєрідність узагальнення отриманої

інформації; труднощі застосування наявних знань; труднощі вербального опосередкування);

2) порушене співвідношення афекту й інтелекту (переважання афективного компонента над інтелектуальним, а це збільшує значимість емоціональних стимулів для дітей з обмеженими можливостями), що стимулює до використання вчителем заохочення, винагородження та інших засобів емоційного стимулювання;

3) переваги вивчення іноземної мови дітьми з обмеженими можливостями (позитивний вплив на розвиток психічних функцій; стимулюючий вплив на загальні мовленнєві здібності дитини; виховна та інформаційна цінність вивчення іноземної мови).

У процесі вивчення дисципліни варто наголосити на важливості застосування принципів інклюзивного навчання на уроках іноземної мови для дітей з обмеженими можливостями, а саме:

- формувати лексичні, граматичні і фонетичні навички в процесі виконання завдань, які забезпечують запам'ятовування нових слів і застосування їх у мовленні;

- використовувати інформаційно-комунікаційні технології, що дозволяють «особливій» дитині із задоволенням займатися іноземною мовою;

- створювати сприятливий психологічний клімат і формувати ситуації успіху на кожному уроці іноземної мови;

- застосовувати здоров'я зберігаючі технології, адаптовану програму з урахуванням особливостей психофізичного розвитку і можливостей дітей з обмеженими можливостями, ілюстрованого і аудіоматеріалу, інтерактивних елементарних завдань на CD.

У контексті методичної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови до роботи в інклюзивних класах доцільно запропонувати розробити варіативну систему завдань залежно від рівня можливостей засвоєння матеріалу; адаптувати та модифікувати навчальний матеріал залежно від

нозологої дитини; долучати майбутніх учителів до вирішення професійних завдань і педагогічних ситуацій, виконувати завдання під час проходження педагогічної практики; приймати участь в інформаційних кампаніях щодо позиціонування ідей інклюзивної освіти; розробити професійне портфоліо педагога інклюзивної освіти.

Опанування майбутніми вчителями іноземної мови сучасних комунікативних та ігрових технологій на уроках іноземної мови в інклюзивному класі, що передбачають використання системи спеціальних вправ, спрямованих на розвиток сприймання, операцій мислення, відпрацювання інтелектуальних дій, роботу із формування особистості дитини, є необхідною складовою методичної підготовки. Метою навчання застосування вище згаданих технологій є комунікативний розвиток дітей, їх здатності вирішувати мовними засобами комунікативні задачі в різних сферах і ситуаціях спілкування.

На практичних заняттях з «Методики навчання іноземної мови дітей з обмеженими можливостями» студентів треба навчати, як ефективно застосовувати специфічні форми, методи та прийоми навчання іноземної мови дітей з особливими освітніми потребами, серед яких: арт-терапія та її різновиди: казкотерапія, музикотерапія, використання образотворчої діяльності, техніка квілінг; логопедична ритміка; робота з інтерактивною книгою, білінгвістичний метод навчання, проведення роботи із закритою картиною. Крім того, варто не забувати про використання нових інформаційних технологій у навчанні, невербальних засобів спілкування, використання наочних, словесних та практичних методів навчання іноземної мови, різних видів дидактичних ігор (зокрема мовленнєвих), проведення нетрадиційних уроків тощо. Зазначимо, що навчання, виховання та розвиток цієї категорії учнів необхідно здійснювати на основі складання індивідуальних планів та програм [4, с. 74].

На нашу думку, важливо використовувати такі форми роботи, які дозволяють формувати у студентів компетенції колегіального (командного)

стилю діяльності, приймати та втілювати рішення в полісуб'єктному освітньому просторі (кейс-технології, метод проектів тощо). На допомогу учителю іноземної мови стануть у нагоді інформаційно-комунікаційні технології, що дозволяють застосовувати елементи дистанційного навчання та урізноманітнювати методи і прийоми роботи на уроці іноземної мови відповідно до нозології дитини.

Міждисциплінарний зв'язок дисциплін навчального плану підготовки майбутніх вчителів іноземної мови, який відображає сутність, цінності інклюзивної освіти, забезпечує реалізацію аксіологічної функції освіти. Це передбачає інтеграцію теоретичних, методологічних, психолого-педагогічних і спеціальних знань. Необхідно забезпечити трансляцію ідей інклюзивної освіти та формування інклюзивної готовності майбутніх педагогів за допомогою розгляду окремих питань теорії та практики інклюзивних процесів при вивченні інших дисциплін, наприклад: «Іноземна мова» (підбір текстів, які розкривають проблеми дискримінації в суспільстві та освіті, взаємодії в загальному освітньому середовищі), «Філософія» (питання цінності людського життя; толерантність як спосіб мислення, спілкування, взаємодії), «Економіка» (освіта і працевлаштування осіб з інвалідністю), «Соціологія» (доступність освіти для всіх). Також доцільно забезпечити проходження практики в загальноосвітніх закладах, де відкриті інклюзивні класи.

Отже, інклюзія – пріоритетний напрям роботи сучасної школи. Майбутніх учителів необхідно цілеспрямовано готувати до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу. Для формування професійної компетентності вчителів іноземної мови, які будуть членами команди психолого-педагогічного супроводу інклюзованої дитини, далеко недостатньо вивчення суто фахових дисциплін. Така підготовка має бути наскрізною. Потрібно передбачити у дисциплінах і психологічного, і педагогічного циклу формування певних умінь і навичок роботи з дітьми з різними нозологіями; вміння складати і реалізовувати індивідуальну

програму розвитку особливої дитини; розвиток готовності співпрацювати з корекційними педагогами і спеціальними психологами; формування знань і вмінь роботи з батьками різних категорій дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волошина О. В. Особливості контекстного підходу у навчанні студентів педагогічного університету / О. В. Волошина // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. – 2011. – Вип. 35. – С. 34 – 37.
2. Дмитренко Н. Є. Шляхи удосконалення методичної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови початкової школи / Н. Є. Дмитренко // Наукові записки. – Вип. 104 (2). – Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 2 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Вінниченка, 2012. – С.364 – 368.
3. Казачінер О. С. Інклюзивна компетентність учителя іноземної мови / О. С. Казачінер – Х.: Вид. група «Основа», 2016. – 93 с.
4. Казачінер О. С. Інклюзивний підхід до навчання іноземної мови / О. С. Казачінер – Х.: Вид. група «Основа», 2016. – 95 с.
5. Концепція розвитку інклюзивної освіти (Наказ МОН України № 912 від 01.10.2010). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-31e5dbbf877ae/>.

1. Voloshyna O. V. *Osoblyvosti kontekstnoho pidkhodu u navchanni studentiv pedahohichnoho universytetu* [Peculiarities of contextual approach in training studenys of pedagogical university]. *Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhayla Kotsyubyns'koho*. Series: *Pedahohika i psykholohiya*. – 2011. – Vol. 35. – pp. 34-37.

2. Dmitrenko N.Ye. *Shlyakhy udoskonalennya metodychnoyi pidhotovky maybutnikh vchyteliv inozemnoyi movy pochatkovoyi shkoly* [The ways of improvement of methodological training of English teachers of primary school].

Naukovi zapysky. – Vol. 104 (2). – Series: Filolohichni nauky (movoznavstvo): U
2 ch. – Kirovohrad: RVV KDPU im. V.Vinnychenka, 2012. – pp.364–368.

3. Kazachiner O. S. *Inklyuzyvna kompetentnist' uchytelya inozemnoyi movy*
[Inclusive competence of foreign language teacher]. – Kh.: Pub. group «Osnova»,
2016. – 93 p.

4. Kazachiner O. S. *Inklyuzyvnyy pidkhid do navchannya inozemnoyi movy*
[Inclusive approach to foreign language training]. – Kh.: Pub. group «Osnova»,
2016. – 95 p.

5. Kontsepsiya rozvytku inklyuzyvnoyi osvity (Nakaz MON Ukrayiny # 912 vid
01.10.2010). [Conception of inclusive education development]. – Available at:
<http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-31e5dbbf877ae/>.